

תוכן עניינים

מבוא	עמ' 2
1. סקירה ספרותית	
1.1 הגדרת ADHD	עמ' 5
1.2 המאפיינים לילדים עם ADHD	עמ' 8
1.3 המשפחה וחשיבותה בהתפתחות הילד	עמ' 14
1.4 קשיים של משפחות לילדים עם ADHD	עמ' 17
2. דיון	
23 עמ'	
3. סיכום ומסקנות.....	
27 עמ'	
רשימת מקורות	
30 עמ'	

מבוא

"עדיין קשה לי לדבר. התקופה הזאת ספוגה כאב. שני הזיכרונות הראשונים שלי כילדה הם אלה: האחד – אני מזהה את אבא שלי מרחוק על יד חנות. אני רצה לקראתו ומחבקת את רגלו, והוא מסתובב – זה לא הוא. המבוכה והבושה היו עצומות. חודשים לא עברתי על יד אותה חנות. נראה שהקושי שלי בקשב חזותי, בזיהוי פרטים ופרצופים, שמשפיע על יכולתי לזהות אנשים עד היום, הוא שהביא אותי לעשות את אותה הטעות. בזיכרון השני אני בתוך חבורת ילדים בני שלוש בגן. הם מחזיקים חבל ארוך והולכים אל עבר גן השעשועים. אני בסוף החבל כעונש על שלא התנהגתי יפה ולא ישבתי בשקט במפגש הלמידה של הילדים עם הגננת. אני לא הולכת. אני נגררת אחרי כולם ותוקעת את עקביי בקרקע, מנסה לשווא לעצור את כל ילדי הגן ולמחות על העונש. תחושת העלבון מהעונש, חוסר האונים ותחושת חוסר הצדק ליוותה אותי פעמים רבות בילדות. לא הייתי מודעת להתנהגותי האימפולסיבית. לא יכולתי להתרכז לאורך זמן ולא קלטתי את הפער בין ההתנהגות הנורמטיבית של האחרים ובין זו שלי. מצב זה הביא לידי כך שלא היה לי שום הסבר לחיכוכים האין-סופיים עם הסביבה, חוץ מההבנה שאני ילדה רעה" (דהן וצדוק, 2012: 31-32).

כך בדיוק מתארת אורלי את ילדותה בהיותה לוקה בהפרעות קשב וריכוז. הפרעת קשב וריכוז (ADHD – Attention Deficit/ Hyperactivity Disorder) היא הפרעה כרונית התנהגותית הפוגעת בצורה משמעותית בהתפתחות התקינה של הילד בכלל, והתפקוד היומיומי שלו בפרט. זוהי הפרעה הכוללת בתוכה שלוש הפרעות משנה: ליקוי בקשב (חוסר תשומת לב), התנהגות אימפולסיבית והתנהגות היפראקטיבית. ילד כזה נוטה יותר לחוות הישגים נמוכים בלימודים, בידוד חברתי, קושי בזיהוי פרטים והבעות רגשיות וכן קושי בביצוע משימות שונות. מעבר לכך, הפרעה זו עשויה לפתח הפרעות משנה אשר עלולות להשפיע באופן בלתי הפיך על ההתפתחות של הילד ועל עתידו. כל ילד זקוק ליכולת של גמישות מחשבתית אשר מסייעת לו להתנער מהמהלומה או המכשול שעבר כרגע ולהמשיך הלאה. אצל ילדים עם הפרעות קשב וריכוז גמישות זו לקויה (מנור, 2012).

כתוצאה מכך, מאוד חשוב לאבחן את ההפרעה כבר בגיל הילדות המוקדמת. הדרך שבה עוברת הילדות של האדם והתוכן המרכיב אותה הם שבונים את עתידו והמשך חייו של האדם. אי אבחון מתאים למצבו של הילד עלולה להוביל לטראומה קשה ולהוות השפעה גדולה על כל צורת החשיבה וההתנהגות שלו. ילד עם ADHD צריך השגחה צמודה יותר של ההורים ועבודה אישית מרובה יותר מולם שכן בכיתה אינו מצליח להתרכז ואף מפריע לאחרים להתרכז. ללא אבחון נכון, כפי שקרה לאורלי, הילד צפוי לקבל עונשים בשל התנהגות שאינו יכול לשלוח עליה ואינה באשמתו. כדי להתגבר על תסמיני ההפרעה ולהצליח בתפקוד היומיומי כאמור הילד זקוק להוריו ולמשפחתו, הן מבחינה פיזית והם מבחינה מוראלית.

העבודה עוסקת בנושא מהם הקשיים איתם מתמודדות משפחות לילדים עם הפרעות קשב וריכוז?

תקציר זה כפוף לתקנון Grade.co.il ויחולו עליו התנאים הכתובים שם. העושה שימוש במסמך, לרבות קריאתו, מקבל על עצמו ללא סייגים את כל התנאים הקבועים בתקנון. מעבר לכך, אין להעתיק, לשכפל, לשנות, להפיץ, לפרסם, לשדר, להציג בפומבי, להעמיד לרשות הציבור, למסור או למכור לצד שלישי או לעשות שימוש מסחרי כלשהו במסמך זה ו/או כל חלק ממנו.

1. סקירה ספרותית

בפרק זה ארצה תחילה להגדיר את המשתנים בהם אשתמש על מנת לבחון לעומק את שאלת המחקר. בהגדרות אתייחס לחומר המחקרי הקיים בספרות האקדמאית בתחום זה. המעבר בין תתי הפרקים יתנהל מהכלל אל הפרט כך שאתחיל בהגדרה כללית מורחבת של הפרעות הקשב והריכוז, לאחר מכן אתמקד במאפיינים המתייחסים בעיקר לילדים ותת פרק נוסף יתמקד בחשיבותה והשפעתה של המשפחה על ההתפתחות התקינה של הילד. לבסוף אציג את המחקרים שבחנו את הקשיים שחוות המשפחות בהתמודדות עם ילדים בעלי הפרעות קשב וריכוז.

1.1. ADHD – הגדרה

הפרעת קשב וריכוז (ADHD – Attention Deficit/ Hyperactivity Disorder) היא הפרעה נוירולוגית-ביולוגית התנהגותית אשר אינה ניתנת לריפוי מוחלט ואינה עוברת עם הגיל. זוהי הפרעה הכוללת בתוכה שלוש הפרעות משנה: ליקוי בקשב (חוסר תשומת לב), התנהגות אימפולסיבית והתנהגות היפראקטיבית. כהגדרה, כדי שאדם יחשב לבעל הפרעת קשב וריכוז עליו לשקף לפחות שישה מתוך התסמינים וההתנהגויות של כל קטגוריה בהגדרת ההפרעה בששת החודשים שלפני האבחון. על התסמינים לא להופיע בהפרעה פסיכוטית אחרת ואינם ניתנים להסבר טוב יותר על ידי ייחוסים להפרעה נפשית אחרת, כגון הפרעה במצב הרוח, הפרעת חרדה, הפרעה דיסוציאטיבית או הפרעת אישיות. כמו כן, חייבת להיות עדות ברורה של פגיעה תפקודית בבית, בבית הספר או בעבודה. דוגמא לתסמינים לחוסר קשב הם (דהן וצדוק, 2012; מנור, 2012):

- א. אינו מקדיש תשומת לב לשגיאות טיפשיות בעבודה או בלימודים.
 - ב. הוא מתקשה לשמור על הקשב במשך זמן במטלות או לעקוב אחר השלמתן.
 - ג. לעתים קרובות האדם מתקשה עם יכולת הסדר והארגון במסגרת הלימודית ולחילופין כל מאמץ מנטלי אחר עלול לדחוק אותו לפינה.
 - ד. הוא נוטה לאבד דברים הדרושים למטלות או לפעילויות כמו עטים, עפרונות ומחברות.
 - ה. הסחת דעת יכולה בקלות לגרום לו לשכוח פעילויות יום-יומיות.
- דוגמא לתסמינים להיפראקטיביות-אימפולסיביות הם:
- א. לעתים קרובות קם מכיסאו, רץ או מטפס באופן מוגזם, ממולל בידיים וברגליים כל הזמן.
 - ב. הוא נמצא תמיד בתנועה מתמדת, פעולות כמו ישיבה או שתיקה לאורך זמן מקשים עליו מאוד.